

**Народна банка
на Република Македонија**

Врз основа на член 48 став 1 точка 3 од Законот за Народната банка на Република Македонија („Службен весник на Република Македонија“ бр. 158/10, 123/12 и 43/14) и точка 31 од Одлуката за проверка на автентичноста и соодветноста, условите и начинот на враќање на книжните и кованите пари во оптек („Службен весник на Република Македонија“ бр.112/15), гувернерот на Народната банка на Република Македонија донесе

УПАТСТВО

за видот и начинот на доставување на податоци и нивно користење при спроведување на Одлуката за проверка на автентичноста и соодветноста, условите и начинот на враќање на книжните и кованите пари во оптек

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

1. Со ова упатство се пропишуваат видот и начинот на доставување на податоците од страна на банките и друштвата за снабдување со готовина (во натамошниот текст: центри за готовина) и нивното користење при спроведување на Одлуката за проверка на автентичноста и соодветноста, условите и начинот на враќање на книжните и кованите пари во оптек („Службен весник на Република Македонија“ бр. 112/15).

Податоците се однесуваат за обработените пари, начинот на нивното доставување и начинот на нивното користење, како и формата и содржината на обрасците - барањата коишто се доставуваат до Народната банка на Република Македонија (во натамошниот текст: Народната банка) за тестирање на машините за обработка на парите и барањата за обуки на работниците за оспособување за вршење проверка на парите и утврдување на нивната автентичност и соодветност за оптек.

2. Банките и центрите за готовина се должни да ги достават сите податоци коишто се неопходни за следење на начинот на спроведување на Одлуката за проверка на автентичноста и соодветноста, условите и начинот на враќање на книжните и кованите пари во оптек до Народната банка.

3. Обрасците за известување се состојат од групи податоци коишто банките и центрите за готовина треба соодветно да ги пополнат.

II. ВИДОВИ ПОДАТОЦИ, НАЧИН И РОКОВИ ЗА ИЗВЕСТУВАЊЕ

Прибирање податоци

4. Податоците коишто банките и центрите за готовина се должни да ги доставуваат до Народната банка се дадени во прилогот 1, прилогот 2, прилогот 3 и прилог 4 коишто се составен дел на ова упатство.

5. Во зависност од природата, доставените податоци се поделени на главни - основни податоци и на оперативни податоци.

Главните податоци даваат информации за банките и центрите за готовина коишто вршат обработка на пари.

Оперативните податоци даваат информации за обработените пари и за враќањето на парите во оптек.

Оперативните податоци се доставуваат според бројот на парчиња (количина), кумулативно и според апоенската структура.

Доставувањето на податоците се врши на квартална основа, до 15-тиот ден по истекот на кварталот за кој се однесуваат.

Доставување барања до Народната банка

6. Податоците коишто се однесуваат на работењето на машината за обработка на парите, коишто банката, центарот за готовина, производителот, снабдувачот или овластениот застапник ги поднесуваат до Народната банка, се дадени на образецот во прилогот 5 - Барање за проверка на работењето на машината за обработка на пари.

7. Барањето за оспособување на работниците за вршење проверка на парите за утврдување на нивната автентичност и соодветност за оптек, се доставува на образецот даден во прилогот 6 - Барање за обука на работниците за вршење обработка на пари.

III. КОРИСТЕЊЕ НА ПОДАТОЦИТЕ

8. Народната банка може да објави извештаи или статистички показатели, употребувајќи ги прибраните податоци согласно со ова упатство, при што објавувањето на податоците е агрегирано така што ниту еден податок не може да се однесува за поединечен (конкретен) субјект.

IV. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

9. Ова упатство влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

У.бр. 24408
9 јули 2015 година
Скопје

Гувернер
Димитар Богов, с.р.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ОСТВАРЕНИОТ ПРОМЕТ НА ПАРИ

1. ПОДАТОЦИ ЗА БАНКАТА/ЦЕНТАРОТ ЗА ГОТОВИНА

Назив и седиште:	
Име и презиме на лицето за контакт:	
Телефонски број:	
Електронска адреса:	

2. ПЕРИОД ЗА КОЈ СЕ ДОСТАВУВА ИЗВЕШТАЈОТ

--

3. ПОДАТОЦИ ЗА ПРОМЕТОТ НА ПАРИ

Книжни пари

Апоен	Благајни		Машини за исплата и уплата на книжните пари	
	Вкупно исплатено	Вкупно уплатено	Вкупно исплатено	Вкупно уплатено
10 денари				
50 денари				
100 денари				
500 денари				
1000 денари				
5000 денари				
Вкупно:				

Ковани пари

Апоен	Вкупно исплатено	Вкупно уплатено
1 денар		
2 денари		
5 денари		
10 денари		
50 денари		
Вкупно:		

Забелешка: Во табелите се внесува вкупниот број парчиња на книжните и кованите пари на ниво на банка/центар за готовина.

_____

(место и датум)

М.П.

_____

(име и презиме)

_____

(потпис на одговорното лице)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ОБРАБОТЕНИТЕ ПАРИ

1. ПОДАТОЦИ ЗА БАНКАТА/ЦЕНТАРОТ ЗА ГОТОВИНА

Назив и седиште:	
Име и презиме на лицето за контакт:	
Телефонски број:	
Електронска адреса:	

2. ПЕРИОД ЗА КОЈ СЕ ДОСТАВУВА ИЗВЕШТАЈОТ:

--

3. ПОДАТОЦИ ЗА ОБРАБОТЕНИТЕ ПАРИ

Книжни пари обработени на машина:

Апоен	Вкупно обработени	Соодветни за оптек	Несоодветни за оптек
10 денари			
50 денари			
100 денари			
500 денари			
1000 денари			
5000 денари			
Вкупно:			

Книжни пари обработени рачно:

Апоен	Вкупно обработени	Соодветни за оптек	Несоодветни за оптек
10 денари			
50 денари			
100 денари			
500 денари			
1000 денари			
5000 денари			
Вкупно:			

Ковани пари обработени на машина:

Апоен	Вкупно обработени	Соодветни за оптек	Несоодветни за оптек
1 денар			
2 денари			
5 денари			
10 денари			
50 денари			
Вкупно:			

Ковани пари обработени рачно:

Апоен	Вкупно обработени	Соодветни за оптек	Несоодветни за оптек
1 денар			
2 денари			
5 денари			
10 денари			
50 денари			
Вкупно:			

_____
(место и датум)

М.П.

_____
(име и презиме)

_____
(потпис на одговорното лице)

**ПОДАТОЦИ ЗА МАШИНИТЕ
КОИШТО ГИ ПОСЕДУВА БАНКАТА/ЦЕНТАРОТ ЗА ГОТОВИНА**

1. ПОДАТОЦИ ЗА БАНКАТА/ЦЕНТАРОТ ЗА ГОТОВИНА

Назив и седиште:	
Име и презиме на лицето за контакт:	
Телефонски број:	
Електронска адреса:	

2. МАШИНИ СО КОИ РАКУВААТ КЛИЕНТИТЕ НА БАНКАТА

Тип	Производител	Име на машината	Ознака на хардверот и софтверот	Сериски број	Место и адреса на која се наоѓаат машините
CIM					
CRM					
CCM					
COM					
TARM ⁽¹⁾					
TAM ⁽¹⁾					

⁽¹⁾ Кога ја користат клиентите на банката.

3. МАШИНИ СО КОИ РАКУВААТ ОБУЧЕНИ РАБОТНИЦИ

Тип	Производител	Име на машината	Ознака на хардверот и софтверот	Сериски број	Место и адреса на која се наоѓаат машините
BPM					
BAM					
TARM					
TAM					

4. МАШИНИ ЗА ОБРАБОТКА НА КОВАНИ ПАРИ

Тип	Производител	Име на машината	Ознака на хардверот и софтверот	Сериски број	Место и адреса на која се наоѓаат машините
CPM					

5. МАШИНИ ЗА ПОВЛЕКУВАЊЕ НА КНИЖНИ ПАРИ (Банкомати)

Тип	Производител	Име на машината	Ознака на хардверот и софтверот	Сериски број	Место и адреса на која се наоѓаат машините
ATM					

Забелешка: Ако банката/центарот за готовина поседуваат повеќе машини или уреди од ист вид, се внесуваат посебно, една под друга.

_____ (место и датум)

М.П.

_____ (име и презиме)

_____ (потпис на одговорното лице)

ИЗВЕШТАЈ ЗА ОБРАБОТЕНИТЕ ПАРИ

1. ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ

Податоци за банката/центарот за готовина кои вршат обработка на парите

Назив и седиште:	
Матичен број:	
Адреса:	
Име и презиме на лицето за контакт:	
Телефонски број:	
Електронска адреса:	

Податоци за корисникот на услугата

Назив и седиште:	
Адреса:	
Име и презиме на лицето за контакт:	
Телефонски број:	
Електронска адреса:	

2. ОПЕРАТИВНИ ПОДАТОЦИ ЗА ОБРАБОТЕНИ ПАРИ

Период за кој се доставува извештајот:	
--	--

Забелешка: Во следните табели, потребно е да го внесете бројот на обработени книжни и ковани пари.

1) Податоци за машинска обработка на парите

Книжни пари

Апоен	Вкупно обработени	Соодветни за оптек	Несоодветни за оптек
10 денари			
50 денари			
100 денари			
500 денари			
1000 денари			
5000 денари			
Вкупно:			

Ковани пари

Апоен	Вкупно обработени	Соодветни за оптек	Несоодветни за оптек
1 денар			
2 денари			
5 денари			
10 денари			
50 денари			
Вкупно:			

2) Податоци за рачна обработка на парите

Книжни пари

Апоен	Вкупно обработени	Соодветни за оптек	Несоодветни за оптек
10 денари			
50 денари			
100 денари			
500 денари			
1000 денари			
5000 денари			
Вкупно:			

Ковани пари

Апоен	Вкупно обработени	Соодветни за оптек	Несоодветни за оптек
1 денар			
2 денари			
5 денари			
10 денари			
50 денари			
Вкупно:			

3) Податоци за прометот на пари

Книжни пари

Апоен	Примени од корисникот на услугата	Предадени на корисникот на услугата
10 денари		
50 денари		
100 денари		
500 денари		
1000 денари		
5000 денари		
Вкупно:		

Ковани пари

Апоен	Примени од корисникот на услугата	Предадени на корисникот на услугата
1 денар		
2 денари		
5 денари		
10 денари		
50 денари		
Вкупно:		

_____
(место и датум)

М.П.

_____
(име и презиме)

_____
(потпис на одговорното лице)

БАРАЊЕ ЗА ПРОВЕРКА НА РАБОТЕЊЕТО НА МАШИНАТА ЗА ОБРАБОТКА НА ПАРИТЕ

ПОДАТОЦИ ЗА ПОДНОСИТЕЛОТ НА БАРАЊЕТО	
Назив и седиште:	
Матичен број:	
Адреса:	
Име и презиме на лицето за контакт:	
Телефонски број:	
Електронска адреса:	

ПОДАТОЦИ ЗА ПРОИЗВОДИТЕЛОТ НА МАШИНАТА	
Производител:	
Адреса:	
Електронска адреса:	
Телефонски број:	

ПОДАТОЦИ ЗА МАШИНАТА	
Име - Тип:	
Модел:	
Верзија:	
Верзија на софтверот:	
Фабрички број:	
Машината обработува:	а) книжни пари издадени од НБРМ б) ковани пари издадени од НБРМ
Кои апоени на книжни пари ги обработува машината?	а) 10 ден. б) 50 ден. в) 100 ден. г) 500 ден. д) 1000 ден. ѓ) 5000 ден.
Кои апоени на ковани пари ги обработува машината?	а) 1 ден. б) 2 ден. в) 5 ден. г) 10 ден. д) 50 ден.
Машината обработува пари и ги сортира по следниве категории: 1) соодветни пари за оптек 2) несоодветни пари за оптек 3) одбиени пари (не се препознаени како денари, постои сомнеж дека се фалсификувани и денари за кои не може со сигурност да се утврди дека се автентични).	а) да б) не
Ако одговорот од претходното прашање е негативен, опишете како машината ги сортира парите во текот на обработката.	
Дали информациите за апоените коишто ги обработува машината се видливи на соодветната машина?	а) да б) не
Број на ориентации на парите при обработката.	а) 1 б) 2 в) 3 г) 4
Кои заштитни елементи на книжните пари ги проверува машината?	а) УВ б) ИР в) магнетизам г) _____

Кој е овластен за поставување на параметрите за автентичност и физичките карактеристики на книжните пари кај машината?	а) оператор б) лице овластено за одржување в) производителот на машината г) _____
Дали постои можност машината дополнително да се приспособи за воведување нови апоени на пари?	а) да б) не
Дали постои можност машината дополнително да се приспособи за откривање новоевидентирани фалсификувани пари?	а) да б) не

_____

(место и датум)

М.П.

_____

(име и презиме)

_____

(потпис на одговорното лице)

**БАРАЊЕ ЗА ОБУКА НА РАБОТНИЦИ
ЗА ВРШЕЊЕ НА ОБРАБОТКА НА ПАРИ**

ПОДАТОЦИ ЗА ПОДНОСИТЕЛОТ НА БАРАЊЕТО:	
Назив и седиште:	
Организациска единица:	
Матичен број:	
Адреса:	
Име и презиме на лицето за контакт:	
Телефонски број:	
Електронска адреса:	

Податоци за работникот:			
Реден број	Име и презиме	Работно место	Број на лична карта

_____

(место и датум)

М.П.

_____

(име и презиме)

_____

(потпис на одговорното

лице)